

Itä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Julkinen

Valvonta-asia

Valvonnan kohde

Pohjois-Savon hyvinvointialue, opiskeluhuollon psykologipalvelut

Ratkaisu

1.1 Psykologien määrä hyvinvointialueella

Itä-Suomen aluehallintovirasto on ohjannut Pohjois-Savon hyvinvointialuetta psykologiresurssin riittävyyden osalta vuodesta 2023 lähtien eikä hyvinvointialue ole saanut psykologiresurssia lainmukaiseksi. Aluehallintovirasto katsoo perustelluksi antaa Pohjois-Savon hyvinvointialueelle huomautuksen psykologiresurssin riittämättömyydestä alueensa opiskeluhuollossa.

Itä-Suomen aluehallintovirasto kiinnittää Pohjois-Savon hyvinvointialueen huomiota siihen, että opiskeluhuollon psykologipalvelut tulee järjestää yhdenvertaisesti hyvinvointialueella.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Savon hyvinvointialuetta jatkamaan omaavalvonnallisia toimenpiteitä psykologiresurssin saamiseksi lainmukaiseksi.

1.2 Psykologimitoitus hyvinvointialueella

Aluehallintovirasto kiinnittää Pohjois-Savon hyvinvointialueen huomiota siihen, että psykologipalvelujen mitoituksen tulee olla oppilas- ja opiskeluhuoltolain mukainen ja sen tulee toteutua hyvinvointialueella yhdenvertaisesti.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Savon hyvinvointialuetta omaavalvonnallisin toimenpitein saattamaan opiskeluhuollon psykologipalvelujen mitoituksen lainmukaiseksi.

2.1 Pääsy keskustelemaan henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin kanssa

Aluehallintovirasto kiinnittää Pohjois-Savon hyvinvointialueen huomiota psykologin tai kuraattorin kanssa henkilökohtaisesti keskustelemaan pääsyn järjestämiseen opiskeluhuoltolain 15 pykälän mukaisesti.

2.2 Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Savon hyvinvointialuetta jatkamaan yhteisöllisen opiskeluhuollon yhdenvertaisuuden kehittämistä.

Asia ei tältä osin anna aluehallintovirastossa aihetta enempiin toimenpiteisiin.

2.3 Opiskeluhuollon psykologipalvelut opiskelijoiden helposti saatavilla

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä, että Pohjois-Savon hyvinvointialue on toteuttanut omavalvonnallisia toimenpiteitä psykologipalveluiden järjestämiseksi opiskeluhuoltolain 9 §:n edellyttämällä tavalla ensisijaisesti oppilaitoksessa niissä kuitenkin täysin onnistumatta. Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Savon hyvinvointialuetta jatkamaan omavalvontaa.

Ohjauksen noudattamisen valvonta

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Savon hyvinvointialuetta toimittamaan 28.11.2025 mennessä selvityksen opiskeluhuollon psykologiresurssista, sen riittävydestä, yhdenvertaisuudesta ja omavalvonnallisista toimenpiteistä aiempaan selvitykseen nähden vertailukelpoisessa muodossa. (muun ohella Liite 1 ja Liite 2).

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Savon hyvinvointialuetta toimittamaan 28.11.2025 mennessä selvityksen opiskeluhuollon psykologimitoituksista, niiden yhdenvertaisuudesta sekä omavalvonnallisista toimenpiteistä aiempaan selvitykseen nähden vertailukelpoisessa muodossa (Liite 1 ja Liite 2). Lisäksi aluehallintovirasto pyytää hyvinvointialuetta ilmoittamaan, miten se laskee mitoituksen, kun psykologi työskentelee etänä ja konsultoiden.

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Savon hyvinvointialuetta toimittamaan 28.11.2025 mennessä selvityksen opiskeluhuoltolain

15 §:n mukaisen opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa henkilökohtaisesti keskustelemaan pääsyn toteutumisesta alueellaan aiempaan selvitykseen nähden vertailukelpoisessa muodossa.

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Savon hyvinvointialuetta toimittamaan 28.11.2025 mennessä selvityksen opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämisestä opiskeluhoitolain 9 §:n 3 momentin mukaisesti aiempaan selvitykseen nähden vertailukelpoisessa muodossa.

Asian vireilletulo

Keväällä 2023 Itä-Suomen aluehallintovirastoon saapui ilmoitus (ISAVI/3787/2023), jonka mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialue ei järjestä riittävästi oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013, jäljempänä opiskeluhoitolaki) edellyttämää psykologiresurssia Kuopion lukioihin. Aluehallintovirasto siirsi asian omavalvonnallisesti käsiteltäväksi hyvinvointialueelle, jonka vastauksen mukaan psykologipalvelujen tuottaminen on ollut haasteellista suurten rekrytointivaikeuksien takia. Aluehallintovirasto jäi seuraamaan omavalvonnan toimenpiteiden vaikutusta.

Vuoden 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisen lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien ja opiskeluhoitopalvelujen valvonnan (ISAVI/4065/2023) yhteydessä aluehallintovirasto ja Valvira selvittivät alkukesällä 2023 muun ohella Pohjois-Savon hyvinvointialueen psykologiresurssin riittävyyttä, jota käsiteltiin ohjaus- ja arviointikäynnillä 23.11.2023.

Joulukuussa 2023 saapui oppilaan vanhemman ilmoitus Kuopion Snellmanin koulun psykologin puuttumisesta ja lakisääteisiin palveluihin pääsyn ongelmista (ISAVI/10565/2023). Keväällä 2024 aluehallintovirastoon saapui kanteluita ja ilmoituksia psykologiresurssin vähäisyydestä ja psykologipalvelujen puuttumisesta Pihkainmäen koululla (ISAVI/3775/2024), Nilsin yhtenäiskoululla (ISAVI/4283/2024) sekä Joroisten, Varkauden ja Leppävirran oppilaitoksista (ISAVI/3889/2024). Myös mielenterveyspalveluja koskevan valvonta-asian päivityksen (ISAVI/270/2024) mukaan hyvinvointialueella oli mittava vaje psykologeista.

Aluehallintoviraston lokakuussa 2024 toteuttamalla arviointi- ja ohjauskäynnillä (ISAVI/5207/2024) ilmeni, että hyvinvointialueella on edelleen merkittävä psykologien resurssivaje, 20 henkilötyövuotta. Tehtävistä on täyttämättä 40,5 %.

Syksyllä 2024 aluehallintovirastoon saapui hyvinvointialueen toimittama valvontakertomus pohjoiselta alueelta (ISAVI/8578/2024). Sen mukaan psykologipalveluiden riittävydessä on ollut haasteita. Loppuvuodesta psykologiresurssin riittämättömyydestä saapui ilmoitukset Siilinjärven Ingmanedun ammattiopiston (ISAVI/9983/2024), Ylä-Savon koulutuskuntayhtymän (ISAVI/12409/2024) ja Iisalmen Juhani Ahon koulun (ISAV/362/2025) osalta.

Aluehallintovirastoon on tullut kahdeksan Pohjois-Savon hyvinvointialueen opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämiseen liittyvää ilmoitusta tai kantelua vuoden 2023 keväästä loppuvuoteen 2024. Aluehallintovirasto on toteuttanut alkukesästä 2023 sotevalon yhteydessä kyselyn ja toteuttanut hyvinvointialueen kanssa ohjaus- ja arviointikäynnit 10/2023, 6/2024 ja 10/2024. Siitä huolimatta hyvinvointialueen psykologiresurssi ei ole parantunut. Loppuvuodesta 2024 aluehallintovirasto päätti ottaa hyvinvointialueen psykologiresurssin järjestämisen reaktiiviseen valvontaan.

Sen jälkeen on aluehallintovirastoon saapunut lisää yksi kantelu psykologipalvelujen puuttumisesta (ISAVI/54/2025) Nilsin Palonurmen koulussa.

Lausunto ja selvitykset

Aluehallintovirastolla on ollut asiaa selvittäessään käytettävissään ilmoitusten, kantelujen sekä ohjaus- ja arviointikäynnin materiaalien lisäksi seuraavat asiakirjat:

- Pohjois-Savon hyvinvointialueen johtajaylilääkäri Antti Hedmanin 26.2.2025 päivätty lausunto, johon liittyy palveluysikköjohtaja Hanna-Mari Tannisen laatima selvitys liitteineen, Psykologipalvelujen omavalvontasuunnitelma ja Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma 2023–2025

Pohjois-Savon hyvinvointialueen Itä-Suomen aluehallintovirastolle 26.2.2025 antamassa lausunnossa johtajaylilääkäri Antti Hedmanin toteaa yhteenvetona, että psykologipalvelujen järjestäminen hyvinvointialueella on ollut haastavaa psykologivajauksen vuoksi. Viime aikoina on kuitenkin onnistuttu rekrytoimaan joitakin uusia psykologeja ja tehtäviä on uudelleen järjestelty ja uusia toimintatapoja otettu käyttöön, jotta kaikille kouluille voidaan turvata palvelut. Aiempien 19 kunnan toimintamallien yhtenäistäminen on edennyt, mutta on edelleen osittain kesken.

Aluehallintoviraston ratkaisun perustelut

Asian arviointi ja johtopäätökset

1 Toiminnan edellyttämän psykologiresurssin riittävyys

1.1 Psykologien määrä hyvinvointialueella

Pohjois-Savon hyvinvointialue ilmoittaa selvityksessään alueensa opiskeluhuollon psykologivakanssien tarpeeksi 49,2 htv 38404 oppilaan/ opiskelijan lakisääteisen mitoituksen (780 oppilasta ja opiskelijaa/ psykologi) mukaisesti. Se ilmoittaa varanneensa talousarviossa määrärahan vuosille 2024 ja 2025 samalle vakanssimäärälle.

Selvityksen mukaan täytettyjen vakanssien määrä vastauksen ajankohtana on 30,5 htv. Vaje on 18,7 htv.

Selvityksen mukaan palvelut tuotetaan pääosin omana tuotantona, jota on alettu vuoden 2025 alusta täydentää ostopalveluna toteutettavilla opiskeluhuollon tutkimuksilla. Selvityksen mukaan lisäksi on harkittu oppilaitoksessa läsnätyöskentelyn hankkimista muilta palveluntuottajilta.

Selvityksen mukaan kaikista hyvinvointialueen perhekeskusalueista puuttuu psykologeja. Suurin vaje, 62 %, on pohjoisella alueella (psykologeja 3,8/10). Eteläisellä alueella vaje on 52 % (psykologeja 3,8/7) ja keskisellä alueella 28 % (psykologeja 22,9/31,9). Keskisellä alueella on lisäksi kolme psykologia työvapailla, joista kaksi on koko vuoden 2025 ja yksi 3.5.2025 saakka.

Omavalvonta

Hyvinvointialue ilmoittaa psykologipalveluiden suurimmaksi puutteeksi psykologien riittämättömyyden. Hyvinvointialue ilmoittaa omavalvontana aktiivisesti panostaneensa somekampanjoihin, hyvään johtamiseen ja rekrytointimessuihin. Lisäksi hyvinvointialue ilmoittaa maksaneensa rekrytointilisää (300 e/kk maksimissaan 12 kuukaudeksi vaikeasti rekrytoitavilla alueilla (ei keskinen alue)).

Selvityksen mukaan hyvinvointialue on onnistunut uusien psykologien rekrytoinnissa syrjäseuduillekin: 11 psykologia vuoden 2024 alusta vastausajankohtaan, syksyille 2025 useampia psykologiharjoittelijoita sekä kaksi psykologia pohjoiselle alueelle. Rekrytointi jatkuu aktiivisena koko kevään. Selvityksen mukaan pyrkimys on aina sijoittaa uudet psykologit oppilaitoksiin, jotka ovat olleet pisimpään ilman omaa psykologia.

Hyvinvointialueelle on hakenut täysin etätyötä haluavia psykologeja, joita ainakaan toistaiseksi ei olla palkattu, koska omavalvontasuunnitelman mukaan täysin etätyönä toteutettu työ ei sovellu opiskeluhuollon psykologityöhön, sillä hyvinvointialueen tulee järjestää palvelut ensisijaisesti oppilaitoksiin lähipalveluna. Opiskeluhuollon psykologipalvelu on myös menettänyt joitakin psykologeja, jotka ovat halunneet työskennellä täysin etänä.

Selvityksen mukaan vuosien 2025–2026 aikana hyvinvointialue panostaa erityisesti psykologien pitovoimatekijöiden vahvistamiseen mm. laatimalla suunnitelman veto- ja pitovoiman vahvistamiseksi ja saatavuuden parantamiseksi; lisäämällä kouluttautumismahdollisuuksia; turvaamalla oppilaitostyöympäristön, tilojen riittävyyden ja tarkoituksenmukaisuuden sekä yhteistyön sujuvuuden ja oppilaitosyhteistyön; rekrytointiyksikön vahvaan mukanaoloon (esim. uutiskirje lähiyliopistoihin, osallistuminen ura- ja rekrytointimessuille, vierailut ja esitykset yliopistoissa).

Valmistuneiden psykologien määrän on ennustettu lisääntyvän lähivuosina Itä-Suomen alueella, sillä Oulun yliopistosta valmistuu ensimmäiset psykologit. Heidän työllistymistään on ennustettu kohdentuvaksi myös Itä-Suomen alueelle.

Hyvinvointialue ei ilmoittanut selvityksessään, milloin se arvioi saavansa tilanteen lainmukaiseksi.

Aluehallintoviraston arvio

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023, jäljempänä valvontalaki) 23 §:n mukaan palvelunjärjestäjän on omavalvonnalla varmistettava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhdenvertaisesti ja seurattava henkilöstön riittävyyttä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, jäljempänä järjestämislaki) 4 §:n mukaan hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava terveydenhuolto sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti.

Saman lain 8 §:n mukaan hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen ja palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013, jäljempänä opiskeluhoitolaki) 9 a §:n mukaan saa yhtä psykologia kohden olla enintään 780 opiskelijaa.

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021, jäljempänä hyvinvointialuelaki) 9 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialue voi tuottaa palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialue on arvioinut opiskeluhuollon psykologien tarpeen opiskeluhooltolain 9 a §:n psykologimitoituksen mukaisesti ja järjestämislain edellyttämällä tavalla varannut rahoituksen sille vuosien 2024 ja 2025 talousarvioissa.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialue on tunnistanut psykologiresurssin riittämättömyyden suurimmaksi puutteeksi opiskeluhuollon psykologipalveluissa. Se on lisäksi ryhtynyt valvontalain 23 §:n mukaisesti omavalvonnallisiin toimenpiteisiin resurssin saamiseksi riittäväksi, mutta ei siinä kuitenkaan ole täysin onnistunut.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialue ei ole saanut täytettyä psykologien vakansseja riittävästi järjestämislain 8 §:n mukaisesti, vaan vastaushetkellä vaje on suuri (18,7 psykologia). Lisäksi vaje on erilainen hyvinvointialueen eri perhekeskusalueilla. Pohjoisella ja eteläisellä alueella psykologivaje on huomattavasti suurempi kuin keskisellä alueella. Palvelut eivät siten toteudu järjestämislain edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialue toimii hyvinvointialuelain 9 §:n mukaisesti täydentäessään psykologiresurssia hankkimalla psykologipalveluja muilta palveluntuottajilta. Se on aloittanut palvelujen hankkimisen vasta vuoden 2025 alussa.

Itä-Suomen aluehallintovirasto on ohjannut Pohjois-Savon hyvinvointialuetta psykologiresurssin riittävyyden osalta vuodesta 2023 lähtien eikä hyvinvointialue ole saanut psykologiresurssia lainmukaiseksi. Aluehallintovirasto katsoo perustelluksi antaa Pohjois-Savon hyvinvointialueelle huomautuksen psykologiresurssin riittämättömyydestä alueensa opiskeluhuollossa.

Itä-Suomen aluehallintovirasto kiinnittää Pohjois-Savon hyvinvointialueen huomiota siihen, että opiskeluhuollon psykologipalvelut tulee järjestää yhdenvertaisesti hyvinvointialueella.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Savon hyvinvointialuetta jatkamaan omavalvonnallisia toimenpiteitä psykologiresurssin saamiseksi lainmukaiseksi.

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Savon hyvinvointialuetta toimittamaan 28.11.2025 mennessä selvityksen opiskeluhuollon psykologiresurssista, sen riittävydestä, yhdenvertaisuudesta ja omavalvonnallisista toimenpiteistä aiempaan selvitykseen nähden vertailukelpoisessa muodossa. (muun ohella Liite 1 ja Liite 2).

1.2 Psykologimitoitus hyvinvointialueella

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan opiskeluhuoltolain mukaisen psykologien mitoituksen alueellinen yhdenvertaisuus ei toteudu, koska vain osassa hyvinvointialueen oppilaitoksissa voidaan palvelut tuottaa lähipalveluna siten, että psykologi on läsnä oppilaitoksessa.

Selvityksestä ilmenee, että hyvinvointialueen 225 oppilaitoksesta 77 %:ssa mitoitus ei toteutunut opiskeluhuoltolain mitoituksen (780 opiskelijaa/ psykologi) mukaisesti. Mitoitus toteutui 23 %:ssa oppilaitoksista. Mitoitus toteutui esi- ja perusopetuksen oppilaitoksista 25 %:ssa (45/179), lukioista 18 %:ssa (4/22) ja ammattioppilaitoksista 4 %:ssa (1/24). Mitoitus ei toteutunut yhdenvertaisesti eri ikäisille oppilaille tai opiskelijoille tarkoitettujen oppilaitosten kesken. Esi- ja perusopetuksen oppilaitoksista suhteellisesti useammassa mitoitus toteutui.

Selvityksestä ilmenee, että kaikkien hyvinvointialueen 32:n psykologin työssä ei toteutunut opiskeluhuoltolain mukainen mitoitus. Se toteutui seitsemän (7) psykologin työssä ja 25:n työssä se ylittyi. Isoimmat opiskelijamäärät olivat 3661, 2967, 2646, 1839 ja 1640. Ylityksistä neljä oli 50-70 %:sesti etänä ja konsultoiden työskentelevien psykologien opiskelijamääriä. Yksi osin vahvennettua konsultointia tekevä psykologi teki 10 % työajastaan etänä ja hänellä oli 1839 oppilasta/opiskelijaa. Myös psykologin perustyötä ja pääosin läsnä tekevillä psykologeilla oli isoja opiskelijamääriä (1568, 1123, 1037).

Selvityksestä ilmenee, että opiskeluhuoltolain mukainen mitoitus ei toteutunut yhdenvertaisesti perhekeskusalueiden välillä. Mitoitus toteutui keskisellä alueella 26 %:ssa (135 oppilaitosta, joista mitoitus toteutui 35:ssä), pohjoisella alueella 16 %:ssa (80 oppilaitosta, joista mitoitus toteutui 13:ssa) ja eteläisellä alueella kolmessa (3) %:ssa oppilaitoksia (36 oppilaitosta, joista mitoitus toteutui yhdessä).

Selvityksestä ilmenee, että 11 psykologia teki konsultoivaa psykologipalvelua ainakin jossain määrin. Enimmillään oppilaita tai opiskelijoita oli kolmella ainoastaan konsultoivaa työtä tekevillä psykologeilla (3661, 2967 ja 2652 oppilasta/opiskelijaa). Konsultoitujen psykologien työn mitoitus ei toteutunut opiskeluhuoltolain mukaisesti. Aluehallintovirastolle

ei hyvinvointialueen vastauksesta selvinnyt miten psykologimitoitus lasketaan, kun psykologi työskentelee etänä tai konsultoivana psykologina.

Hyvinvointialue ei esittänyt omavalvonnallisia toimia psykologimitoituksen toteuttamista opiskeluhuoltolain mukaisesti.

Valvontalain 23 §:n mukaan palvelunjärjestäjän on omavalvonnalla varmistettava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhdenvertaisesti ja seurattava henkilöstön riittävyyttä.

Opiskeluhuoltolain) 9 a §:n mukaan saa yhtä psykologia kohden olla enintään 780 opiskelijaa.

Järjestämislain 4 §:n mukaan palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti.

Aluehallintovirasto toteaa, että psykologimitoitus hyvinvointialueella ei toteudu oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 a §:n mukaisesti kaikissa oppilaitoksissa eikä psykologeilla.

Aluehallintovirasto toteaa, että psykologimitoitus ei toteudu järjestämislain 4 §:n edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti eri psykologien, eri ikäisten lasten ja nuorten oppilaitosten eikä perhekeskusalueiden välillä.

Aluehallintovirasto kiinnittää Pohjois-Savon hyvinvointialueen huomiota siihen, että psykologipalvelujen mitoituksen tulee olla oppilas- ja opiskeluhuoltolain mukainen ja sen tulee toteutua hyvinvointialueella yhdenvertaisesti.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Savon hyvinvointialuetta omavalvonnallisin toimenpitein saattamaan opiskeluhuollon psykologipalvelujen mitoituksen lainmukaiseksi.

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Savon hyvinvointialuetta toimittamaan 28.11.2025 mennessä selvityksen opiskeluhuollon psykologimitoituksista, niiden yhdenvertaisuudesta sekä omavalvonnallisista toimenpiteistä aiempaan selvitykseen nähden vertailukelpoisessa muodossa. (Liite 1 ja Liite 2). Lisäksi aluehallintovirasto pyytää hyvinvointialuetta ilmoittamaan, miten se laskee mitoituksen, kun psykologi työskentelee etänä ja konsultoiden.

2 Lakisääteisten psykologipalvelujen toteuttaminen

2.1 Pääsy keskustelemaan henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin kanssa (opiskeluhuoltolain 15 §)

Pohjois-Savon hyvinvointialue ilmoittaa selvityksessään, että hyvinvointialueella opiskelijan on mahdollista keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun järjestetään samana tai seuraavana työpäivänä. Pääsääntöisesti oppilas/opiskelija on päässyt henkilökohtaisesti keskustelemaan viimeistään seitsemäntenä (7) oppilaitoksen työpäivänä. Niissä kouluissa ja oppilaitoksissa, joissa ei ole läsnä olevaa psykologia, on kuraattori vastannut oppilaiden ja opiskelijoiden ensiaikojen tarjoamisesta ja tarvittaessa konsultoinut psykologia. Kiireellisissä ja kriisitilanteissa myös näille kouluille järjestetään läsnä oleva psykologi samana tai seuraavana työpäivänä.

Selvityksen mukaan ensiaikojen toteutumista seurataan omavalvonnallisesti. Hyvinvointialueen käytössä olevista asiakas- ja potilastietojärjestelmistä ei vastauksen antohetkellä saada kaikilta alueilta ajettua jonottaneiden määrää, mutta tämä korjautuu suunnitellusti toukokuussa 2025 yhteiseen potilastietojärjestelmään (Pegasos OMNI360 Terveystietojärjestelmä) siirtymisen myötä. Selvityksen mukaan hyvinvointialueella palvelua saa 0–7 oppilaitoksen työpäivän aikana, mutta sen arvion perusteella 5 % ensiaikaa pyytäneistä oppilaista ei saa mahdollisuutta keskusteluun psykologin kanssa seitsemän koulupäivän sisällä.

Psykologin henkilökohtaiset keskustelut toteutuvat läsnä muutoin, mutta psykologin konsultoiva työ on osittain läsnä, osittain etänä. Hyvinvointialue perustelee selvityksessään, että opiskeluhuoltolaki ei edellytä, että henkilökohtaiseen keskusteluun tulee tarjota lähivastaanottoaika, joten keskustelu on mahdollista käydä myös etänä, esimerkiksi puhelin- tai etävastaanottona niiden oppilaiden kohdalla, joiden vahva tunnistautuminen on mahdollista.

Selvityksen mukaan alueesta riippumatta kaikille ensiajan tarvitseville järjestetään mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun psykologin tai kuraattorin kanssa 0–7 oppilaitoksen työpäivän aikana. Kiireellisissä ja kriisitilanteissa kouluille järjestetään läsnä oleva psykologi samana tai seuraavana päivänä.

Valvontalain 23 §:n mukaan palvelunjärjestäjän on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukainen hoitaminen.

Opiskeluhuoltolain 9 §:n 3 momentin mukaan opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa.

Opiskeluhuoltolain 15 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä.

Sosiaali- ja terveysministeriön 18.11.2015 antaman kuntaohjeen (13 a/2015, sivu 10) mukaan opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut on järjestettävä siten, että opiskelija voi tarvittaessa päästä keskustelemaan henkilökohtaisessa tapaamisessa joko psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä ja kiireellisessä asiassa samana tai seuraavana työpäivänä. Asian kiireellisyyden arvioi psykologi tai kuraattori yhdessä opiskelijan kanssa, ja arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi puhelimitse. Määräajat koskevat ensimmäistä henkilökohtaisessa tapaamisessa käytyä keskustelua ja asian selvittelyn alkamista, eivät tukitoimien järjestelyä tai tutkimuksia.

Järjestämislain 4 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialueen näkemys siitä, että henkilökohtaista keskustelua ei tule käydä läsnä, on virheellinen. Sosiaali- ja terveysministeriön antaman kuntaohjeen mukaan asian kiireellisyyden arvioinnin psykologin tai kuraattorin yhdessä opiskelijan kanssa voidaan toteuttaa esimerkiksi puhelimitse. Ohje ei koske psykologin tai kuraattorin kanssa henkilökohtaisesti käytyä keskustelua.

Aluehallintovirasto toteaa, että henkilökohtaisesti keskustelemaan pääsy opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa toteutuu hyvinvointialueella järjestämislain 4 §:n mukaisesti yhdenvertaisesti.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialueella ei vastausajankohtana käytössä olevista asiakas- ja potilastietojärjestelmistä saatu kaikilta alueilta henkilökohtaisesti keskustelemaan pääsyä jonottaneiden määrää. Selvityksen mukaan ongelma korjautuu suunnitellusti toukokuussa 2025 yhteiseen potilastietojärjestelmään, Pegasos OMNI360 Terveystietojärjestelmä, siirtymisen myötä. Aluehallintovirasto katsoo, että hyvinvointialue on ryhtynyt toimenpiteisiin psykologin kanssa keskustelemaan pääsyn omavalvonnallisen seurannan mahdollistamiseksi.

Aluehallintovirasto toteaa, että henkilökohtaisesti keskustelemaan pääsy opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa ei toteudu Pohjois-Savon hyvinvointialueella opiskeluhoitolain 15 §:n edellyttämällä tavalla, koska hyvinvointialueen arvion mukaan viisi prosenttia ensiaikaa pyytäneistä ei saa mahdollisuutta keskusteluun psykologin tai kuraattorin kanssa seitsemän koulupäivän sisällä.

Aluehallintovirasto kiinnittää Pohjois-Savon hyvinvointialueen huomiota psykologin tai kuraattorin kanssa henkilökohtaisesti keskustelemaan pääsyn järjestämiseen opiskeluhoitolain 15 pykälän mukaisesti.

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Savon hyvinvointialuetta toimittamaan 28.11.2025 mennessä selvityksen opiskeluhoitolain 15 §:n mukaisen opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa henkilökohtaisesti keskustelemaan pääsyn toteutumisesta alueellaan aiempaan selvitykseen nähden vertailukelpoisessa muodossa.

2.2 Yhteisöllinen opiskeluhoolto (opiskeluhoitolain 4 §)

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan hyvinvointialueella yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria, joka edistää oppilaiden, opiskelijoiden ja koko koulu- ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä huoltajien kanssa. Yhteisöllinen opiskeluhooltotyö kuuluu kaikille koulun ja oppilaitoksen toimijoille ja opiskeluhoollon psykologi tuo tähän oman asiantuntemuksensa mukaan.

Selvityksen mukaan psykologi osallistuu yhteisölliseen opiskeluhooltoon

- osallistumalla oppilaitostensa yhteisöllisiin opiskeluhooltoryhmiin
- osallistumalla yhteisöllisen työn suunnitteluun, kehittämiseen ja mahdollisuuksien mukaan toteutukseen kouluilla
- kriisityön suunnitteluun ja toteutukseen oppilaitoksilla
- yhteiseen pohdintaan luokan tai koulutason ilmiötason haasteissa yhdessä opetushenkilöstön kanssa (esimerkiksi ns. ArkiOHR kokoontumiset)
- pitämällä psykoedukatiivisia tietoisuuksia, oppitunteja ja ryhmäinterventioita oppilaille esimerkiksi oppimisen, kasvun ja kehityksen sekä hyvinvoinnin teemoista
- antamalla psykoedukaatiota em. teemoista opettajille ja /tai huoltajille
- toteuttamalla psykologin kuukausiterveiset, joiden tarkoituksena on tukea eri ilmiöiden ympärillä oppilaiden (yli 5 lk oppilaat), huoltajien ja opetushenkilöstön yhteistä ymmärrystä ja toimintatapoja

- laatimalla toimintaohjeita ja jalkauttamalla niitä yhteisen keskustelun kautta kouluille ja oppilaitoksille oppilaiden keskittymis- ja tarkkaavaisuusvaikeuksien tukemiseksi

Selvityksen mukaan hyvinvointialueella panostetaan erityisesti yhteisöllisen työn kehittämiseen ja vahvistamiseen. Selvityksen mukaan myös psykologeilla on siinä tärkeä rooli. Hyvinvointialueella yhteisöllinen opiskeluhoito toteutetaan pääosin läsnä, osittain etänä.

Selvityksen mukaan oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä vastaa yhteisöllisen opiskeluhoitoon kokonaisuuden suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioinnista oppilaitoksessa. Lisäksi keskeisenä omavalvonnallisena toimenpiteenä on hyvinvointialueen halu erityisesti huomioida yhteisöllisen työ vahvana osana opiskeluhoitoon työtä. Selvityksen mukaan yhteistyö oppilaitosten kanssa on tiivistä ja aktiivista.

Selvityksen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialue koostuu 19 kunnasta, joissa yhteisöllisen työn tekemisen kulttuurit ovat lähtökohtaisesti olleet hyvin erilaiset. Hyvinvointialueella on aloitettu yhtenäistämistyö psykologien osallisuudesta yhteisöllisessä opiskeluhoitoon ja aktiivisesti tehdään työtä sen eteen, että tasalaatuinen, riittävä ja yhdenvertainen palvelu saataisiin koko Pohjois-Savon hyvinvointialueelle.

Valvontalain 23 §:n mukaan palvelunjärjestäjän on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukainen hoitaminen.

Opiskeluhoitolain 4 §:n 1 momentin mukaan yhteisöllisellä opiskeluhoitoon tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki opiskeluhoitoon toimijat.

Järjestämislain 4 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialue on valvontalain 23 §:n mukaisesti omavalvonnallisesti tunnistanut psykologin asiantuntemuksen sekä työn roolin ja merkityksen yhteisöllisen opiskeluhoitoon kokonaisuudessa ja se panostaa opiskeluhoitoon yhteydessä myös psykologin työn kehittämiseen ja vahvistamiseen. Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitoryhmä vastaa yhteisöllisen opiskeluhoitoon kokonaisuuden suunnittelusta, kehittämisestä ja vahvistamisesta.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialueella on yhteisöllinen opiskeluhoito psykologipalvelujen osalta järjestetty opiskeluhoitolain 4 §:n mukaisesti. Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialueen tulee kuitenkin jatkaa aloittamaansa yhtenäistämistyötä yhteisöllisessä opiskeluhoitossa psykologien osalta siten, että se on yhdenvertaista koko hyvinvointialueella.

Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Savon hyvinvointialuetta jatkamaan yhteisöllisen opiskeluhoiton yhdenvertaisuuden kehittämistä.

Asia ei tältä osin anna aluehallintovirastossa aihetta enempään toimenpiteisiin.

2.3 Opiskeluhoiton psykologipalvelut opiskelijoiden helposti saatavilla (opiskeluhoitolain 9.3 §)

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan tahtotilana on tarjota palvelut lähipalveluna kouluilla ja oppilaitoksissa. Osassa oppilaitoksia ei ole kuitenkaan tarjota psykologin työhön tarkoitettuja tarkoituksenmukaisia ja/tai riittäviä työtiloja, eikä koulutuksen järjestäjä ole pystynyt tarjoamaan niitä oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä. Hyvinvointialue on joissakin tapauksissa joutunut järjestämään työtilat.

Hyvinvointialueen selvityksen mukaan helposti saavutettavia tavoittamiskeinoja ovat läsnäolo, puhelin ja Wilma. Selvityksen mukaan joidenkin kuntien kanssa on tehty paljon työtä, jotta Wilman kautta matalan kynnyksen yhteyden saaminen opiskeluhoiton henkilöstöön on saatu mahdollistettua.

Selvityksestä ilmenee, että

- hyvinvointialueen alueella on kuntia ja oppilaitoksia, joissa psykologiresurssia on vähäisesti.
- hyvinvointialueella psykologien välillä oli eroja siinä, missä määrin tämä työskenteli läsnä oppilaitoksessa tai etänä. Suurin osa psykologeista (26) työskenteli 90-100 %:sesti läsnä oppilaitoksessa, viisi 30-80 %:sesti läsnä. Ainoastaan yksi psykologi työskenteli 100 %:sesti etänä.
- psykologipalvelut toteutettiin läsnä 52 %:ssa (n=117), osittain läsnä/osittain etänä 32 %:ssa (n=72) ja täysin etänä 16 %:ssa (n=36) kaikista hyvinvointialueen oppilaitoksista, joita hyvinvointialueella oli yhteensä 225.

- 36 oppilaitoksessa psykologi työskenteli ainoastaan etänä. Hyvinvointialue järjesti kaikista oppilaitoksista, joita on 225, psykologipalvelut ainoastaan etänä suhteellisesti useammin ammattioppilaitoksissa (33 %, N=24) ja lukioissa (32 % (N=22)). Esi- tai peruskouluissa psykologipalvelut järjestettiin ainoastaan etänä harvemmin (12 %:ssa, N=179). Hyvinvointialueella oli yhteensä 179 esi- ja peruskoulua, 22 lukiota ja 24 ammattioppilaitosta.
- psykologipalvelujen toteuttaminen ainoastaan etänä oli suhteellisesti yleisintä lukioissa ja ammattioppilaitoksissa, joista 32 %:ssa opiskelijat eivät tavanneet psykologia oppilaitoksessa ollenkaan. Esi- ja perusopetusta antavista oppilaitoksista 12 %:ssa olivat psykologipalvelut ainoastaan etänä.
- ainoastaan etäpsykologipalveluja oli
 - Joroisten sekä osan Leppävirran, Kiuruveden, Iisalmen esi- ja perusopetuksen oppilaitoksissa
 - Kiuruveden, Lapinlahden, Siilinjärven, Suonenjoen, Joroisten, Vesannon ja Leppävirran lukioissa sekä
 - Iisalmen, Kiuruveden, Vieremän ja Siilinjärven ammatillisissa oppilaitoksissa.
- yhteensä 10,8 % (n=4158) hyvinvointialueen oppilaista ja opiskelijoista (N=38404) ei nähnyt/tavannut opiskeluhuollon psykologia oppilaitoksessaan (esi- ja perusopetus 1178, lukio-opetus 1024, ammattioppilaitos 1956).

Psykologipalvelujen toteuttaminen erityisesti kouluilla, joissa ei ole omaa psykologia

Pohjois-Savon hyvinvointialueen selvityksen mukaan hyvinvointialueella psykologiresurssia/-asiantuntemusta on pyritty turvaamaan mahdollisimman laajalle muun ohella seuraavin keinoin:

- 1 konsultoivan psykologin palvelu,
- 2 puhelintuki huoltajille oppimisen tuen kysymyksissä (pilotti),
- 3 psykologipalvelujen kuukausiterveiset lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi ovat olleet käytössä osalla alueista ja tätä laajennetaan parhaillaan,
- 4 laajempien toimintamallien jalkauttaminen (esim. toimintaohje ADHD-epäilyissä),
- 5 tutkimusten ostaminen ja arvioidaan läsnäolopalvelun ostoa yksityisiltä palvelujentuottajilta niihin oppilaitoksiin, jotka ovat olleet pisimpään ilman läsnä olevaa psykologia arvioidaan,

- 6 Palveluesihenkilöt ovat vahvasti tukemassa henkilöstöä ja tuottamassa myös sisällöllisesti palvelua ja konsultaatiota kouluille ja yhteistyötahoille.

Peruskonsultaatiomalli sisältää konsultoivan psykologin ko. oppilaitoksen

- etätönn ja kouluille jalkautumisen yhdistelmän
- opiskeluhuollon psykologiasiantuntemusta vaativat kiireelliset tehtävät
- oppimisvaikeuksien arvioissa ja tuen suunnittelussa erityisopettajan suora yhteys konsultoivaan psykologiin, hyvänä käytäntönä usean oppilaan tilanteen koonti samassa konsultaatiossa
- puhelinkonsultaatiot opiskeluhuollon ja opetustoimen henkilöstölle
- osallistuminen oppilaan monialaiseen asiantuntijaryhmään, koulujen yhteisöllisiin OHR-ryhmiin ja yhteisötason haasteiden ratkaisemiseen
- koska muuta konsultointia on vähän, on mahdollista tarjota toisen asteen opiskelijoille 1–2 yksittäistä käyntikertaa.
- myös vahvempaan yhteisölliseen työhön mahdollisuus kuten ryhmät, yksittäiset psykoedukatiiviset oppitunnit tai sisällöt huoltajien iltoihin.

Vahvennettu konsultaatiomalli käsittää peruskonsultaatiomallin lisäksi

- Säännöllinen läsnäolo kouluilla esihenkilön kanssa etukäteen sovitusti (lähellä viikoittain, kauempana 1–2 x kk)
- esimerkiksi neuropsykiatrisissa epäilyissä yksilölliset arvioinnit oppilaiden tilanteista, kuten perusselvitykset ja luokka-arvioinnit, muiden ammattilaisten tueksi
- (Puhelin)ohjaus ja neuvonta huoltajille pilottina, jonka jatkoa arvioidaan sekä työstetään eteenpäin.
- Koska konsultaatiomallissa on pienempi oppilasmäärä, niin vahvemman yhteisöllisen työn toteuttaminen on mahdollista esimerkiksi ryhmien pitäminen, yksittäisten psykoedukatiivisten oppituntien pitäminen ja sisältöjen tuottaminen huoltajien iltoihin.
- Mikäli psykologin työ määrä pysyy kohtuullisena, voi psykologi tarvittaessa lisäksi tehdä kognitiivisia tutkimuksia.
- Koska psykologin konsultaatioita voi olla määrällisesti vähän, on mahdollista tarjota toisen asteen opiskelijoille yksittäisiä käyntejä 1–2.

Selvityksen mukaan konsultaatiomallit ovat hyvinvointialueen käytössä. Alueellisia eroja on kuitenkin siinä, missä kunnissa/oppilaitoksissa on tarjolla konsultoivaa palvelua ja missä läsnä olevaa palvelua. Selvityksen mukaan alueellisia eroja on saatu tasattua syksystä 2024 lähtien. Selvityksestä ei ilmennyt, missä oppilaitoksissa oli konsultoivaa palvelua.

Selvityksen mukaan hyvinvointialueen omavalvonnalliset toimenpiteet:

- Yksi keskeinen toimenpide on periaate, että täysin etätyönä toteutettu työ ei sovellu opiskeluhuollon psykologin työhön.
- Jokaiseen kouluun ja oppilaitokseen on kuitenkin nimetty psykologi, johon voi tarvittaessa ottaa yhteyttä.
- Hyvinvointialue varmistaa resurssivajauksesta huolimatta kaikille oppilaitoksille oppilaiden ja opiskelijoiden käyttöön opiskeluhuollon psykologin asiantuntijuuden 1.7.2024 lähtien konsultaatiomalleilla, joiden laatu varmistetaan vahvalla ammatillisella johtamisella.
- Konsultaatiopalveluja täydennetään ostopalveluilla.
- Psykologitaustaiset esihenkilöt turvaavat palveluiden laatua ja psykologin asiantuntijuutta sekä mahdollistavat yhdenvertaisesti myös kriittisimpien psykologiasioden hoitamisen kaikilla oppilaitoksilla psykologivajeen aikana.
- Palveluesihenkilöt seuraavat säännöllisesti palvelujen saatavuutta alueittain, ja yhdessä sekä koulun henkilöstön että muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa arvioidaan oppilaiden/ opiskelijoiden psykologipalvelujen tarvetta. Arvioiden pohjalta pyritään tarpeet huomioimaan palvelujen järjestämisessä ja rekrytoinnin kohdentamisessa.
- Rekrytoidessa psykologeja pyrkimys on aina sijoittaa heidät oppilaitoksiin, jotka ovat olleet pisimpään ilman omaa psykologia. Lisäksi psykologien kohdentamista arvioidaan säännöllisesti ja vaihtuvuutta kuukausittain.
- Tarvittavien toimenpiteiden käynnistämistä tukee yhteistyö perhe- ja vammaispalveluiden asiantuntijalääkärien kanssa.
- Yhtenäisten toimintatapojen kehittämistä ja juurruttamista jatketaan.
- Palvelun saatavuutta seurataan, arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti.
- Psykologien kohdentamista arvioidaan säännöllisesti

Aluehallintoviraston arvio

Valvontalain 23 §:n mukaan palvelunjärjestäjän on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukainen hoitaminen.

Opiskeluhuoltolain 9 §:n 3 momentin mukaan opiskeluhuollon psykologipalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi. Jos koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut koulutuksen järjestäjän tarjoamissa oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä

sijaitsevista tarkoitukseen soveltuvista tiloissa. Jos oppilaitoksessa ei ole palvelujen järjestämiseen soveltuvia tiloja, se voi järjestää palvelut oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevista tarkoitukseen soveltuvista tiloissa.

Järjestämislain 4 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti.

Aluehallintovirasto toteaa, että Pohjois-Savon hyvinvointialueen tahtotila tarjota opiskeluhuollon psykologipalvelut läsnäolona oppilaitoksessa on opiskeluhoitolain 9 §:n mukainen. Hyvinvointialue ei kuitenkaan pysty järjestämään opiskeluhuollon psykologipalveluja kaikissa oppilaitoksissa opiskeluhoitolain 9 §:n mukaisesti niin, että ne ovat opiskelijoiden helposti saavutettavissa ja ensisijaisesti oppilaitoksessa psykologiresurssin riittämättömyyden vuoksi.

Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialue ei myöskään pysty toteuttamaan palveluja järjestämislain 4 §:n edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti, koska hyvinvointialueella on kuntia ja oppilaitoksia, joissa psykologiresurssia on vähäisesti. Selvityksen mukaan alueellisia eroja on saatu tasattua syksystä 2024 lähtien.

Aluehallintovirasto toteaa, että Pohjois-Savon hyvinvointialue on toteuttanut omavalvonnallisia toimenpiteitä kuten konsultaatiomallit ja kehittänyt toimintaa kouluilla ja oppilaitoksissa, joissa ei ole omaa psykologia. Se myös ostaa tutkimuksia ja harkitsee yksityisiltä palvelujentuottajilta läsnäolopalvelun hankkimista oppilaitoksiin, jotka ovat olleet pisimpään ilman läsnä olevaa psykologia. Aluehallintovirasto toteaa, että hyvinvointialue ei toimenpiteistään huolimatta pystynyt valvontalain 23 §:n mukaisesti varmistamaan omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukaista hoitamista.

Aluehallintovirasto toteaa, että kun opiskeluhoolto viestii opetushenkilöstön tai huoltajien kanssa salassa pidettäviä tietoja Wilma-järjestelmää käyttäen, on otettava huomioon tietosuojaa koskeva lainsäädäntö. (Katso esimerkiksi Voutilainen ja Sariola 2022)

Aluehallintovirasto toteaa, että psykologin vastaanottotilojen järjestäminen hyvinvointialueen toimesta osassa oppilaitoksia koska koulutuksen järjestäjä ei ole pysynyt tarjoamaan niitä, on opiskeluhoitolain mukaista.

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä, että Pohjois-Savon hyvinvointialue on toteuttanut omavalvonnallisia toimenpiteitä psykologipalveluiden järjestämiseksi opiskeluhoitolain 9 §:n edellyttämällä tavalla ensisijaisesti oppilaitoksessa niissä

kuitenkaan täysin onnistumatta. Aluehallintovirasto kehottaa Pohjois-Savon hyvinvointialuetta jatkamaan omavalvontaa.

Aluehallintovirasto pyytää Pohjois-Savon hyvinvointialuetta toimittamaan 28.11.2025 mennessä selvityksen opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämisestä opiskeluhoitolain 9 §:n 3 momentin mukaisesti aiempaan selvitykseen nähden vertailukelpoisessa muodossa.

Sovelletut oikeusohjeet

Perustuslain (731/1999) 19 § 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 3 §:n mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan. (2 mom.)

Oppilas- ja opiskeluhuolto

Oppilas- ja opiskeluhoitolakia (jäljempänä opiskeluhoitolaki) (1287/2013) sovelletaan 1 §:n 1 momentin mukaan

- 1) perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetussa opetuksessa;
- 2) lukiolaissa (714/2018) tarkoitetussa koulutuksessa;
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetussa perustutkintokoulutuksessa sekä työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa;
- 4) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020) tarkoitetussa koulutuksessa;
- 5) vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 7 a luvussa tarkoitetussa koulutuksessa ja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 5 §:n 2 momentissa tarkoitetussa koulutuksessa.

Perusopetuslain (628/1998) 1 §:ssä säädetään perusopetuksesta (1 mom.) ja pääsääntöisesti oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna annettavasta esiopetuksesta (2 mom.).

Opiskeluhoitolain 4 §:n mukaan yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan tässä laissa toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia,

terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat. (1 mom.) Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. (2 mom.)

Saman lain 5 §:n mukaan yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan tässä laissa yksittäiselle opiskelijalle annettavia:

- 1) koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja;
- 2) opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja;
- 3) monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa; ja
- 4) jäljempänä 10 §:ssä tarkoitettuja koulutuksen järjestäjän järjestämiä sosiaali- ja terveysterveystoimintapalveluja. (1 mom.) Monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa toteutetaan 14 §:n 4 momentissa tarkoitetussa monialaisessa asiantuntijaryhmässä ja siitä laaditaan opiskeluhuoltokertomus siten kuin 20 §:ssä säädetään. (2 mom.)

Saman lain 7 §:n mukaan psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla:

- 1) edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa;
- 2) tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Saman lain 9 §:n 3 momentin mukaan opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi. Jos koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut koulutuksen järjestäjän tarjoamissa oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla tarkoitukseen soveltuvilla tiloilla. Koulutuksen järjestäjä on oikeutettu saamaan tilojen käytöstä aiheutuvista kustannuksista täyden korvauksen hyvinvointialueelta. Mitä edellä tässä momentissa säädetään koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta tarjota tilat, ei sovelleta valtioon tai yksityiseen koulutuksen järjestäjään siltä osin kuin se järjestää palvelut 2 momentissa tarkoitetulla tavalla omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Jos valtio tai yksityinen koulutuksen järjestäjä järjestää palvelut omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan, sen on

järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Jos oppilaitoksessa ei ole palvelujen järjestämiseen soveltuvia tiloja, se voi järjestää palvelut oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevista tarkoitukseen soveltuvista tiloista. (3 mom.)

Opiskeluhooltolain 9 a §:n mukaan edellä 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja psykologipalveluita järjestettäessä saa yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa.

Saman lain 13 a §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhoitopalvelujen järjestämiseksi. Suunnitelma hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja se on tarkistettava tarvittaessa.

Saman lain 15 §:n mukaan opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. (1 mom.) Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä opiskelijalle 1 momentissa tarkoitetulla tavalla myös opiskelijan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta ja ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta. (2 mom.) Opiskeluhoollon psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa opiskelija on ohjattava saamaan muita opiskeluhoollon palveluja sekä muuta erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa. (3 mom.)

Terveystenhuolto

Terveystenhuoltolain 15 a § (1326/2010) mukaan opiskeluhoitopalveluilla tarkoitetaan 16 §:ssä tarkoitettuja kouluterveydenhuollon palveluja, 17 §:ssä tarkoitettuja lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kouluterveydenhuollon palveluja ja 17 a §:ssä tarkoitettuja psykologipalveluja sekä sosiaalihoitolaissa 27 c §:ssä tarkoitettuja kuraattoripalveluja. (1 mom.)

Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhoitopalvelut alueellaan sijaitsevien oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa ja koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotikunnastaan riippumatta. Opiskeluhoitopalvelujen on muodostettava yhtenäinen toiminnallinen kokonaisuus. Opiskeluhoitopalveluja järjestettäessä on tämän lain säännösten lisäksi

huomioitava, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa sekä sosiaalihuoltolaissa säädetään opiskeluhuollosta. (2 mom.)

Hyvinvointialueen on opiskeluhuoltopalveluja järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien kanssa. Yhteistyötä on tehtävä myös oppilaan vanhempien ja huoltajien tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, oppilaiden ja opiskelijoiden, opiskeluhuolto- ja opetushenkilöstön sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. (3 mom.)

Hyvinvointialueen on osallistuttava perusopetuslain (628/1998) 15 §:ssä tarkoitetun opetussuunnitelman laatimiseen siltä osin kuin se koskee oppilashuoltoa sekä koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Hyvinvointialueen tulee osallistua myös lukiolain (714/2018) 12 §:ssä tarkoitetun opetussuunnitelman ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 99 §:n 1 momentissa tarkoitettujen opiskelijahuollon järjestämistapojen laatimiseen siltä osin kuin ne koskevat opiskelijahuoltoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä. Hyvinvointialueella tulee lisäksi olla alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma oppilas- ja opiskelijahuoltolain 13 a §:n mukaisesti. Hyvinvointialueen tulee myös muodostaa alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä oppilas- ja opiskelijahuoltolain 14 a §:n mukaisesti. (4 mom.)

Opiskeluhuoltopalvelujen on oltava oppilaiden ja opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä tässä pykälässä tarkoitetut palvelut ensisijaisesti koulussa tai oppilaitoksessa. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi. Jos opetuksen tai koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja koulusta tai oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tarjoamissa koulun tai oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevista tarkoitukseen soveltuvissa tiloissa. Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä on oikeutettu saamaan tilojen käytöstä aiheutuvista kustannuksista kohtuullisen korvauksen hyvinvointialueelta. (5 mom.)

Mitä 5 momentissa säädetään opiskeluhuoltopalvelujen järjestämisestä kouluissa tai niiden välittömässä läheisyydessä, ei koske 16 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua suun terveydenhuoltoa eikä 6 kohdassa tarkoitettuja erikoistutkimuksia. (6 mom.)

Jäljempänä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuja opiskeluterveydenhuollon palveluja voidaan perustellusta syystä järjestää myös muussa opiskeluterveydenhuollon palveluja antavassa yksikössä, jos se on tarkoituksenmukaista opiskelijoiden tarpeiden, palvelujen laadun,

potilasturvallisuuden taikka muun näihin rinnastettavan syyn perusteella.
(7 mom.)

Saman lain 16 §:n mukaan perusopetuksen oppilaiden kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyvät:

- 1) kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;
- 2) vuosiluokittain oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen;
- 3) oppilaan vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen;
- 4) oppilaan suun terveydenhuolto, johon sisältyvät suun terveystarkastukset vähintään kolme kertaa ja yksilöllisen tarpeen mukaisesti;
- 5) oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen;
- 6) oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset.

Saman lain 17 a §:n 1 momentin mukaan lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain (695/2019) 2 §:ssä tarkoitettujen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät:

- 1) oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;
- 2) opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti;
- 3) perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelut mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto;
- 4) opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen, opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto.

Saman lain 17 a §:n mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä opiskeluhuollon psykologipalvelut alueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten oppilas- ja opiskelijahuoltolain 1 §:ssä tarkoitetussa opetuksessa tai koulutuksessa oleville oppilaille ja opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta noudattaen, mitä mainitussa laissa säädetään. (1 mom.) Opiskeluhuollon psykologipalvelut ovat osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisia opiskeluhuollon palveluja. Sen lisäksi, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa opiskeluhuollon psykologipalvelujen järjestämisestä ja sisällöstä säädetään, hyvinvointialueen on niitä järjestäessään toimittava yhteistyössä oppilaan vanhempien ja huoltajien tai alaikäisen opiskelijan vanhempien ja huoltajien, muun opiskeluhuolto- ja opetushenkilöstön, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. (2 mom.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, jäljempänä järjestämislaki) 4 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita.

Saman lain 8 §:n mukaan hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta. (1 mom.) Hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto. (2 mom.)

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021, jäljempänä hyvinvointialuelaki) 7 §:n mukaan hyvinvointialue vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;

- 3) tuottamistavan valinnasta;
- 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. (1 momentti)

Hyvinvointialue voi hoitaa tehtävät itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle hyvinvointialueelle. Lisäksi hyvinvointialueiden tehtävien järjestäminen voidaan koota yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle, jos se on välttämätöntä palvelujen laadun ja saatavuuden parantamiseksi, riittävien henkilöstö- ja muiden voimavarojen tai tehtävässä tarvittavan erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi taikka muusta vastaavasta ja perustellusta syystä. (2 momentti)

Hyvinvointialuelain 9 §:n mukaan jollei lailla toisin säädetä, hyvinvointialue voi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkia ne sopimukseen perustuen muilta palvelujen tuottajilta. Palvelusetelin käytöstä säädetään erikseen. (1 momentti) Vaikka hyvinvointialue hankkii palveluja muulta palvelujen tuottajalta, sillä säilyy järjestämisvastuu. Palvelujen tuottajan vastuu palveluista määräytyy lisäksi sen mukaan, mitä tässä tai muussa laissa säädetään, sekä mitä hyvinvointialue ja palvelujen tuottaja ovat vastuunjaosta sopineet. (3 momentti)

Omavalvonta

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023, valvontalaki) 23 §:n mukaan palvelunjärjestäjän on varmistettava omavalvonnalla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Palvelunjärjestäjän on valvottava toimintaansa siten, että sosiaali- ja terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista kuin asiakkaiden ja potilaiden tarve ja turvallisuus edellyttävät. Palvelunjärjestäjän on otettava toiminnassaan huomioon, että sosiaalihuollon asiakkaiden ja potilaiden palvelut toteutetaan yhdenvertaisesti. (1 mom.) Palvelunjärjestäjän omavalvontaan kuuluu valvoa oman palvelutuotannon lisäksi eri palveluntuottajien kanssa tekemiensä sopimusten noudattamista sekä ohjata ja valvoa yksityisiä palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuotettaessa. Palvelunjärjestäjän on varmistettava omien sekä hankkimiensa palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu. Palvelunjärjestäjän on seurattava myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen henkilöstön riittävyyttä sekä tilojen ja laitteiden turvallisuutta ja soveltuvuutta palvelujen toteuttamisessa. (2 mom.)

Saman lain 24 §:n 1 momentin mukaan palvelunjärjestäjän on ohjattava ja valvottava sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa. Palvelunjärjestäjän on varmistettava, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia

palveluja tuottavalla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palvelujen tuottamisesta.

Saman lain 27 §:n 1 momentin mukaan palveluntuottajan on valvottava oman toimintansa ja alihankkijan toiminnan laatua ja asianmukaisuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Palveluntuottajan on laadittava palveluysiköittäin päivittäisen toiminnan laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seurantaan varten omavalvontasuunnitelma, joka kattaa kaikki palveluysikössä palveluntuottajan ja sen lukuun tuotetut palvelut. Omavalvontasuunnitelmaan on sisällytettävä kuvaus vaaratapahtumien ilmoitus- ja oppimismenettelystä.

Saman §:n 2 momentin mukaan palveluntuottajan on otettava huomioon palveluysikön omavalvontasuunnitelmaa tehtäessä ja muutettaessa palveluysikön palveluja saavilta asiakkailta ja potilailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä palveluysikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävä palaute. Palveluysikön omavalvontasuunnitelmaa tehtäessä ja muutettaessa on otettava huomioon myös valvontaviranomaisten antama ohjaus ja päätökset.

Viranomaisvalvonta

Valvontalain 32 §:n 2 momentin perusteella aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen ja tuottamisen lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta.

Valvontalain 33 §:n 1 momentin perusteella valvontaviranomainen ryhtyy tietoonsa tulleen valvonta-asian perusteella niihin toimenpiteisiin, joihin se asiakas- tai potilasturvallisuuden varmistamisen tai lain noudattamisen kannalta katsoo olevan aihetta.

Valvontalain 38 §:n 1 momentin mukaan, jos sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aihetta 39 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, valvontaviranomainen voi saattaa palvelunjärjestäjän tai palveluntuottajan, palveluysikön vastuuhenkilön tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai kiinnittää edellä mainittujen tahojen huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä hyvän hallinnon vaatimuksiin.

Saman pykälän 2 momentin perusteella valvontaviranomainen voi myös kehottaa palvelunjärjestäjää tai palveluntuottajaa, palveluysikön

vastuuhenkilöä tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevaa henkilöä korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, valvontaviranomainen voi antaa edellä mainituille tahoille huomautuksen vastaisen varalle.

Valvontalain 39 §:n mukaan, jos sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä, tuottamisessa tai toteuttamisessa havaitaan asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka toiminta on muutoin tämän tai muun sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan lain vastaista, valvontaviranomainen voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta.

Muutoksenhaku

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023) 43 §:n 1 momentin mukaan hallinnolliseen ohjaukseen ja kehotukseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa terveydenhuollon ylitarkastaja Ansa Sonninen, puh. 029 501 6000 (vaihe).

Juristi

Taija Liukkonen

Terveydenhuollon ylitarkastaja

Ansa Sonninen

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Jakelu ja suoritemaksu

Pohjois-Savon hyvinvointialueen johtajaylilääkäri Antti Hedman, jota pyydetään antamaan päätös tiedoksi asiassa selvityksen antaneille

Päätös on maksuton.

Liitteet

Liite 1: Taulukko 1 Oppilaitosten tilanne

Liite 2: Taulukko 2 Psykologien tilanne

Itä-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 2, 13035 AVI
Puhelinvaihde: 0295 016 000
kirjaamo.ita@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja ISAVI/3889/2024 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ISAVI/3889/2024 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Sonninen Ansa 22.09.2025 08:14

Ratkaisija Liukkonen Taija 22.09.2025 08:12